

חסידות מפורשת

דגל מחנה אפרים

הרה"ק רבי משה חיים אפרים מסאדליקוב

זי"ע

פרשת וישלח

ס ✧ ס

מבואר על ידי

מערכת "ימוד החסידות"

גליון קב"ז

להשיג מדי שבוע

לתרומות, הערות

אה"ק: 03-7200159

ארה"ב: 718-9260874

9260874@gmail.com

עבור גליון "שפת אמת המבורח"
- נא להרשם באימייל

לשמוע השיעור בשפ"א בא" -
0732951385, בארה"ב (קול
הלשון) 7183952440/3/1/2/9

יו"ר המערכת:

הרב יהודה הלוי וינגרטן - עורך ראשי

הרב מרדכי יעקב שווייד (מח"ס מנחת חיים)

חברי המערכת:

הרב אברהם ענגלענדער

הרב שמחה פרידמאן (עורך גליון "אהבת שלום המבורח")

הרב יעקב שרגא לופער

ספרי המגיד ממעזריטש, המגיד מזלאטשוב, תולדות יעקב יוסף (רבי יעקב יוסף מפולנאה), דגל מחנה אפרים (רבי משה חיים אפרים מסאדילקוב), מאור עינים (רבי מנחם נחום מטשערנאביל), אור חכמים (רבי צבי אריה מאליק), אור המאיר (רבי זאב וואלף מזיאטמיר), דברי שמואל (רבי שמעלקא מניקלשבורג), דברי משה (רבי משה מדאלינא), חיים וחסד (רבי חייקא מאמדור), חסד לאברהם (ר"א המלאך), דברת שלמה (רבי שלמה מלויצק), מעיין החכמה (רבי אשר צבי מאוסטרהא), אורח

תוכן העניינים

הקדמה ג

פרק א' - השלימות במידת התפארת ה

פרק ב' - לקשר התחתונים לעליונים ע"י התפארת ט

פרק ג' - להמשיך השכל לעולם העשיה יג

פרק ד' - גילוי אלקותו בעולם העשיה יז

אברהם הלוי וינגרטן - עורך ראשי (רבי ישראל המגיד מקוז'ניץ), תולדות אהרן (רבי אהרן מזיטאמיר), זרע קודש (רבי נפתלי צבי מראפשיץ), מגן אברהם (המגיד מטריסק), אור לשמים (רבי מאיר מאפטא), הישר והטוב (רבי צבי הירש מליסקא), יסוד העבודה (רבי אברהם מסלאנים), בת עין (רבי אברהם דוב מאווריטש), מדבר קדש (מהר"ש מבעלזא), דברי חיים (רבי חיים מצאנז), תפארת שלמה (רבי שלמה מרדאמסק), בית אהרן, (רבי אהרן מקארלין), בני יששכר (רבי צבי אלימלך מדינוב), תולדות אדם (רבי יהושע מאוסטרובא), דברי בינה (רבי יעקב יצחק מביאלא),

הקדמה

במאמר זה נתבאר ענינה של מידת התפארת, שידוע שהיא משלבת את החסד והגבורה גם יחדיו, וביאור הענין הוא כי הגה ידוע שכל הספירות מתחלקות לשלשה קוין המורה על התחלקותם לשלשה חלוקות שהם חסדים גבורות וקו האמצע המכריע ביניהם, דהנה הכתר היא שורש ההשפעה, המשפיעה להחכמה שבה תחילת התגלות ההשפעה והיא קו הימין, הבינה היא קו השמאל כי היא מחלקת את ההשפעה, וזה הוא שורש הדינים, שעל ידי חלוקת השפע שייך התעוררות דין והגבלה שלא ליתן למי שאינו ראוי, הדעת מכריע ביניהם וממשיך את השפע למידות. החסד ענינו השפעה בלי גבול, הגבורה מגבילה את השפע שיהיה רק לפי המקבל, התפארת מכריעה שיהיה ברחמים שזה ממוצע בין חסד לגבורה ועל ידי זה יש קיום להבריאה.

היוצא מזה הוא שהתפארת הוא בקו האמצע, וענינו של קו האמצע הוא אמת ושלימות, וממילא גם בדרך העבודה שלנו שאנו צריכים להתדבק במידותיו של הקב"ה, אזי על ידי שאוהים אנו במידת החסד והגבורה גם יחדיו באהבה ויראה, מתגלה שלימות הדביקות שלנו בהשם ית', וזו היתה מידתו של יעקב אבינו שכתב עליו תתן אמת ליעקב, שהיה אוחז כידוע במידת התפארת המאחד את החסד והגבורה וכמבואר, והוא היה שורש מידת היסוד וההתקשרות להשי"ת, שהיא ג"כ בקו האמצע, כמו שכתוב אלה תולדות יעקב יוסף, כי יוסף היה מידת היסוד כידוע.

ופנימיותה ושורשה של מידת התפארת היא הדעת, שגם היא קו האמצעי כנ"ל, ותכלית כל המידות של ימין ושמאל הם להגיע לקו האמצע ולענינו שהחכמה (קו ימין) והבינה (קו שמאל) שניהם תכליתן להגיע לקו האמצע שהוא הדעת, דהיינו שאחרי שיחשוב בגדלות הבורא בחכמתו ויתבונן בזה בכח הבינה, יהיה מקושר בהשם יתברך בהתקשרות אמיתית שאינה צריכה להתבוננות מחדש בכל עת אלא מעצמו הוא מקושר, כי נכנסה החכמה והבינה בפנימיות נפשו להמותה לדרך הישר ולגלות את פנימיות הרצון שנמועה בו, ולכן דעת היא לשון התקשרות כמו שכתוב והאדם ידע כו'.

ועד"ז הוא ענין התפארת, כי בנפשו של אדם נמועה הרגש התקשרות עצמי לדבר שהוא מפואר, וענין הפאר הוא שמרגיש שענין זה הוא תכלית השלימות והטוב והאור, עד שאין צריך להתבונן בכל עת לאהבו וליראה אותו הגם שעל ידי ההתבוננות מחזק תמיד את האהבה ויראה, והמעם הוא כי נחקק בקרבו שזה הוא מקור חיותו מכל צדדים, וכמו שאין האדם צריך

להתבונן בעצמו לאהוב את עצמו וליראה מחסרון צרכיו, מכיון שהוא מרגיש ויודע את נפשו וממילא מתעוררים בקרבו כל המידות, דהיינו שאהב את עצמו וירא שלא ימנע ממנו הטוב, אלא שכדי שהאדם יוכל להגיע למידה זו שיחקק בעיניו תפארת גדולתו ית' צריך בתחילה לעורר בחלקי הנפש של אהבה ויראה שני חלקים אלו, דהיינו שיחקק ברגשותיו גודל אהבתו להשם יתברך בפנימיות הלב שהוא חייו האמיתיים וכל נשימה ונשימה שלו היא מתנה מהשם יתברך, וגודל המורא ממנו שיודע שכל חייו תלויים בהשם יתברך, וממילא עד כמה הוא רע ומר להיות רחוק מהשם יתברך מקור החיים והטוב, ובצירוף שני רגשות אלו יחקק בקרבו גודל השלימות בדביקות ה' מכל צדדים ואז נחקק בלבו הרגש עמוק שמתקשר בכל גופו להשם יתברך, והרגש זה הוא גדול וחזק מאוד.

משל למה הדבר דומה, לאדם שיודע על מישהו שיכול ורוצה להטיב לו במאוד מאוד, שמתעורר בקרבו לאדם זה הרגש של אהבה, אבל שייך עדיין שיאהב מישהו אחר, וכן אם יודע על מישהו אשר כל צרכיו וחיותו בידו ואם ירצה למנוע לו חיותו יכול למנוע לו, שיש כלפי אדם זה הרגש של יראה, אבל גם זו התקשרות חלשה היא כי היא מצד אחד, אבל כאשר יודע אדם על מישהו שיכול ורוצה להטיב לו במאוד מאוד עד אין קץ, וגם כל צרכיו וחיותו נתונים בידו, אזי מתעוררת בקרבו הרגשה חדשה יותר גדולה וחזקה מצירוף הרגשות של אהבה ויראה, והרגש זה הוא הרגש הנמוע בשורש הנפש שהיא שהאדם מרגיש שכל מהותו קשורה לאותו שאהבו וירא ממנו, ומוסר כל רגשותיו ונפשו אליו, ולא יאהב עוד אחר כי ירא מהראשון וממילא מצמצם אהבתו לירא רק ממנו, ואינו צריך שוב לעורר תמיד אהבתו ויראתו כי כבר מסר שורש רגשותיו אליו.

פרק א'

השלימות שבמידת התפארת

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום וילכו אותם לאמור כה תאמרון לאדוני לעשו וגו' עם לבן גרתי ואחר עד עתה והיה לי שור וחמור לאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך. ופירש רש"י ז"ל וישלח יעקב מלאכים מלאכים ממש ויש עוד בזה לאלוה מילין איך שמרומז בפסוקים אלו מוסר השכל להורות הדרך אשר נלך בה כל ימינו, וגם רש"י רימז ענין עמוק בתיבת ממש, כאשר נבאר בסייעתא דשמיא, ויקושר פסוקים אלו עם הסיום של הפסוקים מסדר הקודם ויפגעו בו מלאכי חלקים וגו' ויקרא שם המקום ההוא מחנים, על פי מה שאמרתי כבר על ויעקב הלך לדרכו והיינו שכל השתדלות פעולותיו היה שיהיה מרכזה לזחינת וא"ו שהוא הפארת עמודא דאמלעיתא כולל משניהם ממידת אברהם ויחאק שהוא חסד וגבורה, והוא שאמר ויפגעו בו מלאכי חלקים היינו שכך עלתה בידו שנפגעו בו, והיה כולל בו מלאכי חלקים היינו זחינת ב' אבות אברהם ויחאק, ולכך ויקרא שם המקום ההוא מחנים על שם שני מדות הנ"ל.

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל-עשו אחיו ארצה שעיר שדה אדום: ויצו אתם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו וגו' עם-לבן גרתי ואחר עד-עתה: ויהי-לי שור וחמור צאן ועבד ושפחה ואשלחה להגיד לאדני למצא-חן בעיניך: (בראשית לב, ג-ו). ופירש רש"י ז"ל וישלח יעקב מלאכים מלאכים ממש... ויש עוד בזה לאלוה מילין איך שמרומז בפסוקים אלו מוסר השכל להורות הדרך אשר נלך בה כל ימינו, וגם רש"י רימז ענין עמוק בתיבת ממש, כאשר נבאר בסייעתא דשמיא.

ויקושר פסוקים אלו עם הסיום של הפסוקים מסדר הקודם (בראשית לב ב) ויעקב הלך לדרכו ויפגעו-בו מלאכי א-להים, וגו' ויאמר יעקב כפאשר ראם מחנה א-להים זה ויקרא שם-המקום ההוא מחנים: על פי מה שאמרתי כבר על ויעקב הלך לדרכו מלשון דרך ו, והיינו שכל השתדלות פעולותיו היה - זה

היה כל עבודתו של יעקב אבינו תמיד, שיהיה מרכבה לבחינת וא"ו שהוא תפארת עמודא דאמצעינתא, דהשם הו"ה מכוון כנגד כל הספירות, והאות ו' רומז על תפארת שהוא בצורת קו האמצעי הכולל את החסד והגבורה גם יחדיו, וז"ל הוזה"ק (רעיא מהימנא רפג א) "תפארת יסוד דגוף וברית חשבינן חד דאייה עמודא דאמצעינתא", ועוד שו' מורה על היות התפארת כולל את כל הו' מידות יחדיו (ומלכות היא רק גילוי המידות לפועל ולית לה מגרמה כלום).

ומבואר עוד בווזה"ק (שם) שקו האמצעי הוא הקו הנקרא בתואר "עמוד", והו מפני שכל הספירות האמצעיות דעת תפארת יסוד נחשבים כאחד והם מחוברים זה לזה בקשר בל ינתק, ובשלושת מידות אלו מצינו כח ההתרוממות למעלה למעלה כעמוד שעולים עליו למעלה¹, וענין כל שלושה ספירות אלו היא שהמידות נחקקות בעומק הנפש, דוה ענין הדעת שמקשר את החכמה ובינה בעומק הנפש עד שאינו צריך להתבונן עוד, וכן התפארת חוקק את הרגש הדבקות בהשם יתברך גם בלי שיעורר בקרבו תמיד אהבה ויראה², וכן היסוד חוקק באדם

¹ ולכן שלושה מידות אלו נרמוזות באות וא"ו, וגם הנקודות השייכות לשלושה מידות אלו נרמוזות באות ו', דהיינו שהתפארת שנקודתו הוא חולם הוא מעל האות וא"ו, והנקודה שוור"ק המרמז על מידת היסוד הוא באמצע האות ו'. ולכן מצינו בספירה אלו מה שלא מצינו בספירות אחרות, שהן עולות למעלה למעלה, וכמו שמצינו בענין מידת התפארת (ליקוטי תורה פ' קדושים בשם ספר שערי אורה) דמידת התפארת היא לגלות יקר תפארתו ולכן עולה התפארת עד א"ס, והדברים נוראים והוא כנ"ל דמידת התפארת אינה שילוב אהבה ויראה בלבד, אלא היא מגלה את הפנימיות והאמת אור א"ס. וכן מצינו בענין מידת היסוד שהיא עולה עד התפארת ואפילו עד הכתר. נביא דברי שערי אורה שער ה' בענין התפארת וז"ל, ואם תקשה ותאמר האיך הדעת שלישי לחכמה ולבינה כי אינו שלישי וזלתי לגדולה וגבורה כו', דע כי סוד גדול הוא והנני מאיר עיניך בקצת דרכיו, כבר הודעתך כי קו האמצעי אף על פי שמתאחו עד הימין ועד השמאל הקו האמצעי לבדו עולה למעלה ומתאחו בכת"ר בסוד אות וי"ו שהיא במקום כל השם, ונשארים למטה במקומם גדולה וגבורה ואינם עולים יותר ממקומם, אבל קו האמצעי שהוא סוד וי"ו עולה עד אין סוף. והנה תמצא כל השבעים שרים מקיפים לגדולה ולגבורה, וכמו שגדולה וגבורה אינם עולים ממקומם כך ע' שרים כו' אבל ישראל הם נאחזים בקו האמצעי כמו שהודעתך וכמו שקו האמצעי עולה עד אין סוף כל ישראל הדבקים בו עולים עד אין סוף. כו' והו סוד ואתה על כמותו תדרוך וסוד ישראל אשר כך אתפא"ר, כלומר כמו שהתפארת עולה למעלה עד אין סוף ומתלבש בכנפי הכתר ומתפאר בהם, כך ישראל הדבקים בתפארת עולים עמו והו סוד ישראל אשר כך אתפאר.

² לכן מבואר בלקוטי תורה (פ' קדושים) דענין התפארת הוא שמאיר בספירות התחתונות, כי ענין ספירה זו הוא לאהיר בתחתונים יותר ממה שהם מתעוררים לגלות מלכותו ית', כי ענין מידה זו היא שיהיה גילוי יקר תפארת

התלהבות אש היוצא מתוך נקודת הלב להשם יתברך אפילו במצב של קטנות המוחין שהם נצח והוד.

ושלושה מידות אלו מעוררות זו את זו, והדעת היות והיא בעצם הנפש היא מעוררת את התפארת שהיא הרגש ההתקשרות להשם יתברך מתוך יקר גדול תפארתו, ושניהם כאחד מעוררים את היסוד שהיא עומק ההתקשרות אפילו במקום שאין בו השכלות והרגשות כגון במצב של קטנות המוחין, כי כאשר אדם מתקשר בעומק הנפש והלב למה שהוא שייך אליו בפנימיות משורש נפשו אזי כל רוחות שבעולם לא יזיזו אותו ממקומו.

כלול משניהם ממידת אברהם ויצחק שהוא חסד ונבונה, שמידת החסד נחשבת מקו הימין שמורה על השפעה וקו היראה מורה על קו השמאל שמורה על גבול להשפעה לפי מידת המקבל ותפארת היא מידה אמצעית המתעוררת כשאוחזים בשני הקצוות, והיא כוללת את שניהם, כי התפארת היא התקשרות מוחלטת שבאה על ידי הדעת שמרגיש כי הוא חיותו³ וממילא אינו רוצה להתקשר ולאהוב רק אותו וירא רק ממנו.

גדולתו יתברך, וכמ שארז"ל נתאהב הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים, והיינו בשביל להיטיב לבראויו להחיות רוח שפלים שיכירו וידעו יקר תפארת א"ם ב"ה כו'.

³הסבר זה מובא בסה"ק חסד לאברהם להרה"ק רבי אברהם מסלאנים בעל ה"יסוד העבודה", בראשית פ"ד. וראה עוד מדב"ק שם המובאים בהקדמה לקונטרס זה. ונביא לשונו הק': כי אי אפשר להיות להאדם דביקות האמיתי והיא תהי' מדרתו, רק בהשתמשו את כל המדות ע"י האהבה לדבר שייך התקשרות ועדיין יכול להיות לו אהבה לעוד דבר וממילא תהיה לו ההתקשרות כיון שמקושר לעוד דבר וא"כ אינו דבק עדיין לדבר ראשון לגמרי, אבל שכמתיירא מדבר ראשון ועי"ז מצמצם אהבתו שלא יהי' לו לזולתו שום אהבה ורק להראשון בלבד אז התקשרותו לגמרי, וכחי' הנ"ל נקראת תפארת ועוד שנמאס בעיניו שארי דברים וידוע וברור בלבו כי כל חיותו ותפארתו אינו אלא הראשון אשר בחר בו, וזולת מה שמתיירא מהראשון ועי"ז מצמצם אהבתו שלא יהי' לו לזולתו, עוד זאת מגדל אהבה וידעתו הברורה בראשון פוסל כל זולתו עד שנמאסים בעיניו ולזה כל תפארתו ותהלתו רק בראשון לבד, ולזה יעקב אבינו שהי' לו מדת התפארת שהוא מדה כולל ה' אחוז בכלל השלימות. ולזה היתה דביקותו בבחינת מקור השלימות והיו דבוק עם כל המדות להשי"ת ולזה נקרא יעקב חבל נחלתו שהוא ה' חבל שיש בו כל החוטים ההולכים להשי"ת.

... אבל יעקב כיון שמדרתו היתה בכל המדות במדה הכוללת השלימות, ולכן מצד הדביקות הגמור והשלימות היתה ההתגלות ביותר בבחינת האיני מושג כי מדה הכוללת אי אפשר בלתי ע"י בחינה עליונה והיא בחי' האין המקשרת ומחי' את כל המדות כמו שכתבנו לעיל, וא"כ היתה השתמשותו ביותר בבחי' האי"מ ע"כ זכה לבחינה זה האיני מושג, ועוד כי בהתעוררותו כן ראוי הוא לחול עליו מלמעלה, ואחר שהי' בחינתו בעבודתו שזוכה לדביקות

והוא שאמר וַיִּפְגְּעוּ-בוּ מִלְאָכֵי אֱלֹקִים, היינו שכך עלתה בידו שנפגעו בו, בו הכוונה בתוכו ושם נפגעו ונפגשו גם כן זה בזה שני הבחינות חסד וגבורה הכלולים בתפארת, והיה כלול בו מלאכי אלקים היינו בחינת ב' אבות אברהם ויצחק שהיו בבחינת מלאכי אלוקים דהיינו שלוחי הקב"ה לעשות עבודתו, ולכך וַיִּקְרָא שֵׁם-הַמָּקוֹם **ההוא מְחַנֵּם עַל שֵׁם שְׁנֵי מַדּוֹת הַנ"ל** שנכללו כאחד באותו מקום שהוא תפארת.

גמור והיא בלתי אפשר זולת ע"י בחינת האי"מ שהיא בלתי גבול כי המדה ואפילו כוללת מצד עצמה הרי תואר מדה יש לה גבול, וכיון שהוא עשה כל ההשתדלות שיהי' לו דביקות האמיתי ושהיא בלתי גבול, ולכן זכה שיתגלה עליו ג"כ בחינה זו הנקראת בלי גבול וזהו הנורא דאיתא בוהרר שזה שייך ליעקב נורא נקרא דבר שאי אפשר להשיגו.

פרק ב'

לקשר התחתונים לעליונים ע"י התפארת

וכשזכה לזה שנכלל בו גם מידת חסד וגבורה, אז וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו עשו היינו עולם עשייה שידוע שהנשמה היא חלק אלקי ממעל, וניתן בגוף האדם בעולם העשייה שיקשר כל העולם העשייה לשורשו כל דבר לשורש שלו, וזה כל פעולת הנדיק העובד את ה' לקשר וליוחד העולם העשייה אל עולם העליון לשורשו ולבטל כל הקליפות שבעולם העשייה וזה נמתקין כל הדינים, ודרך כלל כל ישראל לדיקים הם ולריכים לקשר עצמם בתורה או לתלמיד חכם ככדי שלא יטבעו ח"ו בעניני העולם העשייה הזה או במעשה או במחשבה בעסקם בו יומם ולילה לזה לריכים התקשרות או בתורה או על כל פנים לתלמידי חכמים ראשי הדור ככדי להעלותם שלא ישארו שם ח"ו.

וכשזכה לזה שנכלל בו גם מידת חסד וגבורה שאו אינו ירא עוד שישקע בעניני עוה"ז, כי לכל מידה המושכת אותו לאיזה ענין מעולם הזה יש מידה הנוגדת אותו, למשל אם נמשך לאהבה אסורה אזי היראה מקררת אותו ומעוררת בו ביטול להשם יתברך המבטל את ישות התאוה וכן להיפך, משא"כ כשאוחז במידת חסד לבד יכול לבא לאהבה דקליפה בחינת ישמעאל או במידת גבורה לבד יכול לבא למידת גבורה דקליפה, כעשו שהיה שופך דמים אז וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו, עשו היינו עולם עשייה שכן גם נקרא עשו בשם זה כי זו היתה מידתו של עשו להיות דבוק בכל דבר רק בחיצוניותו ובגשמיות שבו, וכמו שאמר ליעקב "האדום האדום הזה", שלא הביט אלא אל צבעו של המאכל שזה חיצוניות שבחיצוניות, שזה ענין עולם העשייה שניכר בו העיקר הגשמיות והחיצוניות⁴. וכשאדם זוכה למידת התפארת אז הוא מקבל כח מיוחד לקשר את העולמות התחתונים לעליונים, כמו שהאבר שנמשל במידת התפארת - הוא מרכז הגוף ששם הלב והחזה, מקשר בין הראש והידיים לבין הרגלים שהם מידות התחתונות.

⁴ עיין דגל מחנה אפרים תולדות ד"ה ויאמר עשו.

שידוע שהנשמה היא חלק אלקי ממעל, והיא לכשעצמה אינה צריכה תיקון, ותכלית ירידתה לעולם היא - וניתן בגוף האדם בעולם העשייה שיקשר כל העולם העשייה לשורשו, שמכיון שהנשמה היא למעלה מעולם הבריאה וניתנה בנפש מעולם היצירה ובגוף שהוא בעולם העשייה אזי כאשר אדם מעורר את כח השכל והרגשת הדבקות במעשיו הגשמיים שכל זה מתעורר מכח הנשמה, הוא מקשר את כל העולמות לשרשם, כל דבר לשורש שלו כל דבר ונברא בעולם העשייה יש לו שורש פרטי בעולמות העליונים, כי העולם העשייה הוא כעין לבוש לאור שבעולמות העליונים, כי עולם זה נרגש בו רק מה שהוא מעשה וחיצוניות, אבל כל מעשה הוא לבוש לחכמה שבו, למשל אכילה היא משל להשפעה רוחנית והתחדשות החיות, וכן יש ענין שינה ברוחניות, וכן כל מעשה ומעשה יש לו שורש בעולמות העליונים וכדי לדעת את שורש כל המעשה יש להתבונן במהותו של כל אחד ואחד וכמבואר בסה"ק (וראה להלן ל' רבינו בפ' כי תשא).

ועבודה זו להעלות ניצוצות שייכת במיוחד למידת התפארת, שעיקרה להמשיך אלקותו יתברך בתחתונים, עד שיאמר הקב"ה ישראל אשר בכך אתפאר. וכן איתא מהמגיד ממעזריטש שאמר לפרש מה שאיתא בפתח אליהו "תפארת - גופא", שלפי פשוטו הכונה היא דעיקר שלימות המידות היא מידת התפארת שמאחדת את חסד וגבורה והיא שורש לנצח הוד ויסוד, אמנם המגיד הק' פירש עוד דהכוונה היא דעיקר התפארות השם יתברך היא דווקא על ידי זיכרון הגוף והעלאת הניצוצות על ידי גילוי אלקותו יתברך בתחתונים בהתגברות על היצר⁵.

⁵ וכך הובא בשם המגיד הק' ממעזריטש "וכמו שאמר הרב הקדוש בוצינא קדישא המפורסם מו"ה דוב בער זצ"ל"ה אמר שעל כן נקרא תפארת גופא, שאין השי"ת מתפאר בשרפים ובמלאכים שעובדין אותו, כי הם מוכרחין לכך ואין להם יצר הרע, אבל כמו מתפאר השי"ת ישראל אשר בכך אתפאר (ישעיה מ"ג, ג), מפני שישראל מלוכשין במלוכוש הגוף הדבוק ביצר הרע המסיתו להתענג בתענוגי הגוף ואף על פי כן המה עובדין השי"ת, בזה השי"ת מתפאר, ואם כן עיקר התפארות של השי"ת מפני הגוף, ועל כן נקרא תפארת גופא עכ"ד (אורה לחיים פרשת אמור).

וראה עוד קהלת משה (אמור, פרי חיים פ"ב): "שע"כ נקרא תפארת גופא, שהשי"ת מתפאר בישראל ואינו מתפאר במלכים ושרפים שעובדים הגדלות גדולה שהם אינם מלוכשים בגוף ויצר הרע ומוכרחין הם לעבודה ומחמת שישראל מלוכשים בגוף ויצר הרע ויש להם בחירה והו התפארות, נמצא הגוף גרם התפארות וע"כ נק' ת"ת גופא והו ישראל אשר בכך אתפאר ולא בשרפים".

וזה כל פעולת הצדיק העובד את ה' לקשר וליחד העולם עשייה אל עולם העליון לשורשו, ולבטל כל הקליפות שבעולם העשייה, ובוה נמתקין כל הדינים ואופן עבודה זו מבואר בדברי רבינו (כי תשא ד"ה ולחשוב) ובוה אמרתי כבר על פסוק (תהלים צמ, ב) ה' בציון גדול ורם הוא על כל העמים, בציון היינו בדברים המצויינים והמסומנים כל הדברים גשמיים הנקראים בשם כל אחד ואחד לפי מה שהוא, דרך משל כשעוסק בכסף או בזהב או בנחושת ששמן הוא מורה גם כן על מדות ידועות או כפשטן, ובעוסקו בדברים ההם הוא מדבק עצמו לשורש אותיות של שם הדבר ההוא שעוסק בו שהוא חיותו כידוע שם כל דבר הוא חיותו, או כידוע כי כסף יש בו גם כן רמז אל בחינת תאוה, וכן בכל מדה ומדה שהוא עוסק בו אינו עוסק בגשמיית הדבר רק מדבק עצמו לשורש הדבר לעולם המחשבה, ועל ידי זה הוא מוכך כל הגשמייות ונכנעים כל הקליפות להקב"ה ברוך הוא וברוך שמו עכ"ל.

ודרך כלל כל ישראל צדיקים הם, עבודה זו מומלת על כל ישראל שמכונים כולם צדיקים, משום שבכללותם אין שום פגם, דכל הפגמים והעוונות הוא רק כל יחיד לכשעצמו וכל הפגמים אין להם ערך ומקום בכללות ישראל יחדיו⁶, ותואר שם צדיק הוא על מידת היסוד שענינה התקשרות התחתונים לעליונים, ועל שם זה נקרא הצדיק "צדיק יסוד עולם" כי הוא מקשר את כל עולם העשייה לעבודת ה'. אמנם מכיון שלא כל אחד יכול לדעת את מהות עבודה זו, על כן אומר רבינו עצה לזה - **וצריכים לקשר עצמם בתורה או לתלמיד חכם, בכדי שלא יטבעו ח"ו בעניני העולם העשייה הוזה או כמעשה או במחשבה בעסקם בו יומם ולילה, לזה צריכים התקשרות, או בתורה או**

⁶ וכמו שאיתא בנועם אלימלך פרשת דברים וז"ל, עוד בפסוק הנ"ל אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל כו' יש לבאר שנרמז בכאן עצה לעם ה' איך יתנהגו לכא אל אמות עבודת השם ברוך הוא כי הטעם למה שאנו אומרים קודם כל עבודתינו ותפלתינו לשם יחוד כו' בשם כל ישראל והכוונה היות שאין צדיק בארץ כו', ואם כן האידך יכול לעשות איזה דבר קדושה באברינו, כיון שנעשה בהם איזה עבירה חלילה ונפגם אותו האבר ואידך יכול להשרות עליו קדושת העובדא ההיא, אך שהתיקון לזה הוא במה שכולל עצמו עם כללות ישראל כי יש עולם הנקרא כל ישראל והעולם ההוא שלם בלי שום פגם, כי הכללות ישראל הם הצדיקים כמו"ש (ישעיה ס' כ"א) ועמך כולם צדיקים ואם כן אף שהפרטים חוטאים לפעמים אבל הכללות הם תמיד קיימים בקדושתם ואין שטן ואין פגע רע בהם חלילה ותמיד צורתם חקוקה למעלה והוא הנקרא בספרי קודש אדם קדמון.

על כל פנים מי שאינו עוסק בתורה אלא מרוד על המחיה ועל הכלכלה - לתלמידי חכמים ראשי הדור בכדי להעלותם, שלא ישארו שם ח"ו וממעם זה נמשלת התורה למידת התפארת שהיא אור ית' כפי שנתלכש בעניני עוה"ז והוא מעלה את כל עניני העוה"ז שעל ידי שעוסקים בעניינים של עולם העשיה כפי שהם בתורה ועל ידי קיום המצות בפועל מעלים את כל עניני עוה"ז לשרשם, וכן הוא בנפש, שהתלמיד חכם הוא בחינת התפארת המעלה את הרגלים לשרשם לחברם להראש, שהרי החיות הנשלח מהראש להרגלים בא על ידי אברי התפארת שהם הלב ומרכז הגוף.

ומבואר כאן, שאע"פ שהתלמיד חכם הוא בחינת ראש בעצמותו לכל העולם שהם כאברים לגופו והוא משפיע להם חיות, אין הוא יכול להשפיע עליהם אלא כשהם מחוברים אליו כמו שהאיברים כשאינם מחוברים לראש הרי הם מתים, וכמו שכותב רבינו (פ' תצוה) וז"ל ואתה תצוה את בני ישראל כו'. שורש העצה היא כשאתה רוצה לדבר וליחד את בני ישראל לאביהם שבשמים אוי "ויקחו אליך", צריך אתה למשכם בדברים אליך להיות נמשכים אחרך ואז תוכל לתקן ולדבקן אליך, וזהו "את ה' אלקיך תירא לרבות תלמידי חכמים" (פסחים כב:) כי כשירא את ה' ומאמין בו אז הוא דבוק ביראת התלמיד חכם והתלמיד חכם בהתדבקו ביראת השם מדבק עמו כל היראות אמיתיות והנמשכים אחריו ושורש זה אמר אא"ז זללה"ה אין לגבי משה מילתא זומרתא היא (ברכות לג:), ופשוט כשהם יראים ממשה אוי היראה מילתא זומרתא כי משה היה מדבקן ביראה הפנימית על ידי התדבקם בו כך נראין לי דבריו עכ"ל.

פרק ג'

להמשיך השכל לעולם העשייה

ויש בזה פרטי דברים איך להעלות כל דבר לשורשו כי יש ג' בחינות משכיל מושכל שכל, משכיל היינו האדם הרואה להבין ולהשכיל איזה דבר, מושכל היינו אותו הדבר שרואים להשכיל אותו, ושכל היינו שבו משכילין מה שרואים להשכיל והשכל הוא שורש חלקות שהוא החכמה העליונה וכשהוא מכניס השכל שלו בכל דבר שהוא עושה אזי מכניס שורש חלקות בראותו דבר ובזה הוא מעלה הדבר לשורשו וכמו שאיתא בגמרא (תענית כא.) אלכל נחום איש גם זו שזה היה מידתו שכל דבר שהיה עושה ושאירע לו היה מכניס השכל העליון היינו החסד כי החכמה הוא שורש החסד כידוע, על כן כשאירע לו שגנבו מאתו אבנים טובות שהוליד לבי קיסר והניחו עפר במקומו אמר גם זו לטובה, והיינו שהיה יודע שעפר הוא גם כן מן הד' יסודות אף שהוא יסוד התחתון אף על פי כן יש בו שורש חלקות והיה מכניס עם השכל שלו הדבוק לשכל העליון בחינת חסד שבו שהוא שורש חלקות שיש בו שהוא יכול להפך ולשנות כל הטבעים ואז נמתקו כל הדינים והוא שרימוזו לו אליהו ז"ל דלמא מעפרא לאצרהס הוא, היינו שמלא החסד שבו שהוא שורש חלקות שיכול להפוך כל הטבעים וזהו מידתו של אצרהס שהיה מידת החסד וזהו מעפרא לאצרהס.

הקדמה לפרק: הגה כל הנבראים בעולם הזה עולם העשייה כולם כח השי"ת, אלא שהשכל שבהם מוסתר ומכוסה, ובסה"ק איתא משל למה הדבר דומה, למלך אשר בנה ארמון גדול ושם הניח הרבה חפצים, ובכל חפץ יש איזה תכלית שלו הוא קיים ושעל ידו תתגלה מלכותו, ורצה המלך לראות אם בנו האהוב והאהוב אותו יבין כל דבר מה הוא תכליתו. והיה כאשר יבא הבן האהוב את אביו אל הארמון וירא כל מיני חפצים שאין להם פשר למה נעשו ואין מובן במה שייכים הם למקום הזה אשר תכליתו הוא לגלות מלכות המלך, אבל כאשר התבונן באותם עניינים אזי הבין כי כל אותם עניינים יש בהם בעשייתם עניינים שכליים המרמזים על מלכות המלך, והתחיל להשתמש באותם חפצים באופן השכלי הזה, או שהבין מה היא התכלית שלשמש נבראו, אזי על ידי זה נתגלה מלכות המלך בכל אותם מעשים אשר בתחילה לא ניכר היה בהם במה הם מורים על מלכות המלך, נמצא שעל ידי ה"מושכיל" שהוא הבן הוא מקשר את ה"מושכל" הם החפצים ההם לשרשם שהוא ה"שכל", כלומר שנתגלה שורש השכל של אותם חפצים, ובהתגלות זו שורה מלכות המלך על אותם חפצים, כי ניכר בהם התגלות מלכותו.

הנמשל הוא אשר כל נברא ונברא יש בו עשרה ספירות, אשר העשרה ספירות נחלקים לארבע חלקות, שורש הספירות (כתר), שכל (תכמה בינה דעת) הרגש (חסד גבורה תפארת) והרגשיים טבעיים (נצח הוד יסוד), ואמנם אם היו כל הספירות מקושרים בהתגלות זו בזו, אז היה ניכר בכל דבר החכמה שבו, למשל כאשר אנו רואים שולחן, הרי אנו רואים מיד התכלית של השולחן שהוא השכל שעשה את השולחן והוא התכלית שיניחו עליו כל החפצים אשר משתמשים בהם, ונמצא שהשכל והמושכל מתאחדים, ואמנם הבריאה בכללותה היא ג"כ כסא ושולחן לאלקותו ית', ואלא שעבודתינו היא לגלות את השכל שבנבראים, ולקשרם לשרשם, עד שכל נברא ונברא שנראה בעינינו נחשוב עליו תכלית עשייתו וכל מעשה ומעשה שנעשה יהיה בתכלית ההתקשרות לבורא ויוצר הכל.

והיוצא מזה שכאשר יבא האדם לעסוק בעניני העולם, לא יבין על מה זה ועל מה זה ואם יעשה הדברים ההם מבלי תבונה אוי יתרחק באמת מאביו המלך מלכי המלכים, אך האיש המשכיל מתבונן בכל ענין וענין על מה הוא מורה, וגם מתנהג בכל עניני עולם הוזה לתכלית מי שבראם, ובכך הוא מורה ומראה מי ברא אלה, אשר כל העניינים הגשמיים יש להם בורא ומנהיג, ואין העולם הפקר אלא כסא לכבודו ית', על ידי שישתמשו בכולם לשם שמים באמת ובתמים, ועל ידי העשייה הוא מתברר את השכל עם המושכל, דהיינו שמתברר את הנבראים עם השכל שהוא תכלית עשייתם והוא שורש חיותם.

ויש בזה פרטי דברים איך להעלות כל דבר לשורשו, כי יש ג' בחינות משכיל מושכל שכל ששלושתם מתאחדים כאחד על ידי הכנסת השכל באיזה ענין, משכיל היינו האדם הרוצה להבין ולהשכיל איזה דבר לענייניו האדם המתעמק בנקודת החכמה שבכל נברא, מושכל היינו אותו הדבר שרוצים להשכיל אותו הנברא הגשמי שרוצה להכניס בו השכל, ושכל היינו שבו משכילין מה שרוצים להשכיל עצם השכל המחכים את המשכיל ומתבונן בו, ונמצא שבשעה שאדם עושה איזה ענין בהתבוננות וחכמה הרי המשכיל השכל והמושכל מתאחדים כאחד.

והשכל הוא שורש אלקות שהוא החכמה העליונה השכל של הנבראים שלשםם נבראו הוא אור חיותו ית"ש שהיא שורש כל הנבראים שבכולם מלובשת החכמה כמ"ש כולם בחכמה עשית, וכשהוא מכנים השכל שלו של האמונה והדבקות בכל דבר שהוא עושה לעשות אותו הדבר בשכל להבין כי אורו אלקותו שוכן בתוכו, אזי מכנים שורש

אלוקות באותו דבר, ובזה הוא מעלה הדבר לשורשו כי שורש כל הנבראים הוא החכמה העליונה שהיא שורש כל הספירות שמהם נשתלשלו כל הנבראים וכל העולמות.

עתה מבאר רבינו יסוד נוסף, שכאשר אדם מקשר את כל הנבראים לשרשם, ובחכמתו הוא תמיד מתנהג בדעת שהבורא ית' הוא בורא ומנהיג לכל הברואים והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ומכיון שבריאית העולם ראשיתה ותכליתה כולה היא חסד ורחמים, אזי ממילא הוא גורם שהנהגת הבורא ית' תהיה אכן בחסדים מגולים, שיראו בכל דבר ממש איך תכליתו לטובה ממש.

וכמו שאיתא בגמרא (תענית כא.) אצל נחום איש גם זו, שזה היה מידתו שבכל דבר שהיה עושה ושאיירע לו היה מכנים השכל העליון היינו החסד,

כי החכמה הוא שורש החסד בידוע הספירה הראשונה מכל הספירות והנותנת חיות לכולם היא החכמה, ואילו הבינה היא שורש הדינים, משל למה הדבר דומה, החכמה משולה לאדם העולה על דעתו ליתן איזה השפעה, וההתבוננות היא ששוקל דעתו כמה ליתן ובאיזה אופן, והחסד היא מה שנותן וגבורה מה שמגביל מעצמו לא ליתן רק לפי מה שיוכל המקבל לקבל, היוצא מהחכמה היא שורש ועיקר החסדים, ועל ידי שמתבונן בכל דבר בחכמה, שהיא אמונה שלמעלה מהשגה, הרי הוא מכנים את החסד בכל דבר, כי הוא מקשר את כל הנבראים לשרשם שהוא החכמה מקור חיותם ומקור כל החסדים.

על כן שבכל דבר ראה חסד ה', בשאיירע לו שגנבו מאתו אבנים טובות שהוליד לבי קיסר והניחו עפר במקומו אמר גם זו לטובה⁷, והיינו שהיה יודע שעפר הוא גם כן מן הד' יסודות שהם אש רוח מים עפר, אף שהוא יסוד התחתון שמורה על הסתר כבודו ית' שאינו נגלה בעולמות התחתונים והמגושמים שהם כמשל עפר שאין ניכר בו שום חיות ולחלוחית ותנועה, אף על פי כן יש בו שורש

⁷ בגמ' תענית כא. אמאי קרו ליה נחום איש גס זו דכל מילתא דהוה סלקא ליה אמר גס זו לטובה, זימנא דהא בעו לשדורי ישראל דרוון לבי קיסר אמרו מאן ייזיל ייזיל נחום איש גס זו דמלומד בניסין הוא, שדרי בדיה מלא סיפמא דאבנים טובות ומרגליות אול בת בההוא דירה בליליא קמו הנך דיוראי ושקלינהו לסיפמיה ומלוניה עפרא, כי מטא התם [שרינהו לסיפמא חזניה דמלו עפרא], בעא מלכא למקמלינהו לכולהו אמר קא מחיכו בי יהודאי [אמר גם זו לטובה], אתא אליהו אדמי ליה כחד מינייהו, א"ל דלמא הא עפרא מעפרא דאברהם אבהון הוא, דכי הוה שדי עפרא הוה סיפיה גילי הוה גירי, דכתיב יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו, הוויא חרא מדינתא דלא מצו למיכבשה בדקן מינה וכבשהו עיילו לבי גזיה ומלוהו לסיפמיה אבנים טובות ומרגליות ושדורוהו ביקרא רבה.

אלוקות כי לית אתר פנוי מיניה בעליונים ובתחתונים, והחילוק בין עולמות העליונים להתחתונים הוא רק בהסתר אור אלקותו ית' לגבי הנבראים, **והיה מכנים עם השכל שלו הדבוק לשכל העליון בחינת חסד שבו שבכל דבר גם בבחינת עפר שמורה על הסתר פנים יש חסד וחיות אלקותו ית', שהוא שורש אלוקות שיש בו שהוא האלקות והחסד, ממילא יכול להפך ולשנות כל הטבעים, ואז נמתקו כל הדינים.**

והוא שרימו לו אליהו ז"ל לאותו מלך שקיבל מנחום איש גם זו עפר במקום אבנים טובות ומרגליות, דלמא מעפרא דאברהם הוא, אברהם הוא שורש החכמה ומידת החסד, היינו שמצא החסד שבו שהוא שורש אלוקות שיכול להפוך כל הטבעים כי שורש החיות שבכל הנבראים הוא כח אלקותו ית' שמחיה את כל הנבראים, וכח זה נקרא חכמה, שהוא בבחינת הצורה היכולה להשתנות מחומר לחומר⁸, וזהו מידתו של אברהם שהיה מידת החסד, וזהו מעפרא דאברהם.

⁸ ראה בארוכה בקונטרס דברי חיים פרשת ויצא הוצאת מכוננו.

פרק ד'

גילוי אלקותו ית' בעולם העשייה

וזהו יש לומר גם כן פירוש הפסוקים אחר שכתוב בסוף הסדר הקודם שיעקב זכה שנכלל בו גם כן מידת אברהם שהוא החסד כנ"ל אז וישלח יעקב מלאכים ממש ממ"ש ראשי תיבות מ'שכיל מ'ושכל ש'כל היינו ששלח המחשבות שלו שהוא השכל כנ"ל, אל עשו אחיו היינו לתקן כל דבר של העולם העשייה במקום שהוא שם ודבוק עמו כלא, ארצה שעיר היינו ששם כריך תיקון לבטל הקליפות שיש בעולם עשייה, שדה אדום היינו דינים כדאיתא בזוהר הקדוש ולריך להמתיקן, וילו אותם היינו שהיה מחבר ומקשר המחשבות בלוותא חדא, כה תאמרן לחדני לעשו היינו לשורש חדני שיש בעולם העשייה והיינו לקשר שורש אלוקות שיש בעולם העשייה בכל דבר ודבר שיקשר לשורשו על ידו שהיה מכניס בו השורש אלקות שבו כנ"ל על ידי מחשבותיו ושכלו שהוא דבוק בעולם העליון, עם לבן גרתי היינו שהיה בתחלה מגורי בעולם התשובה שהוא מלבין עונותיהם של ישראל כי הנשמה היה דר בעולם העליון ואחר עד עתה היינו שאני כריך להמשיך גם לעולם עשייה, וזהו ויהי לי שור וחמור וגו' שהם ענייני קליפות כזכר בתיקונים ועזר לי השי"ת שבטלתי אותן וקרבתי לקדושה שארבעה הם מלאכים סגוריא עליו, ואשלחה להגיד לחדני היינו ששלחתי המחשבות והשכל להגיד היינו להמשיך ולקשר לחדני היינו כל דבר מעולם עשייה לשורש אלוקותו וחדני שיש בו הכל על ידי החסד שהוא השכל כנ"ל, וזהו למזוא חן בעיניך היינו למזוא מידת החסד בכל דבר כנ"ל שזה מידת אברהם שהיה בו גם כן כנ"ל, וישובו המלאכים אל יעקב היינו שכל עלתה בידו ויאמרו באנו אל אחיך אל עשו היינו לעולם עשייה וגם הולך לקראתך וארבע מאות איש עמו היינו בזה שהמשיכה והכנסת אל"ף היינו אלופו של עולם בכל דבר בזה ממיכלא הת' של אמת שהוא ארבע מאות הולך לקראתך לקשור עם המ"ם ויעשה אותיות אמת ואז נמתקין כל הדינים והמשכיל יבין.

וזהו יש לומר גם כן פירוש הפסוקים, אחר שכתוב בסוף הסדר הקודם שיעקב זכה שנכלל בו גם כן מידת אברהם שהוא החסד כנ"ל שזה הכוונה ויפגעו בו מלאכי אלוקים שהם חסד וגבורה ונכללו בו שניהם, אז וישלח יעקב מלאכים ממש ממ"ש ראשי תיבות מ'שכיל מ'ושכל ש'כל היינו ששלח המחשבות

שלו שהוא השכל כנ"ל, שהם מלאכים ושליחים להכניס אלקות בעולם העשייה, דוגמת מלאכים שנשלחים לעולמות התחתונים, ויעקב הוא המשכיל השולח את השכל, אל עשו אחיו הוא המושכל, היינו לתקן כל דבר של העולם העשייה במקום שהוא שם ודבוק עמו כאח, דהיינו שדווקא במקום זה של גשמיות שהוא מרגיש שיש לו קשר ואהבה, שם צריך לתקן ולהעלותו לשורש העליון, ארצה שעיר היינו ששם צריך תיקון לבטל הקליפות שיש בעולם עשייה, שדה אדום היינו דינים כדאיתא בזהר הקדוש (ח"ג, קלה. רצב. ועי"ע ח"ב כ:): שמבואר שמלכי אדום רומזו על המידות שנתרחקו משורשם שורש החסד ית"ש ונפלו לעולמות התחתונים בדינים קשים והסתר אורו ית' עד שנשתלשלו לקליפות שהם מסתירים לגמרי אור אלקותו ית' וחושבים שיש להם כוח וישות לעצמם, וצריך להמתיקן.

וַיְצַו אֶתֶם לִשׁוֹן צוּתָא וְחִיבוּר, היינו שהיה מחבר ומקשר המחשבות בצוותא חדא, לאמר פה תאמרון לאדני לעשו, היינו לשורש אדנ"י שיש בעולם העשייה השכינה הק' הנקראת מידת המלכות והיא המידה נקראת בשם אדנ"י שהיא אדון על כל הנבראים לגלות מלכותו ית"ש, היא מחיה את כל העולמות העליונים ותחתונים עד עולם הזה עולם העשייה, אמנם שם אדנ"י הוא כינוי להמלכות כשהיא דבוקה לשרשה ואינה בהעלם והסתר משא"כ כשהיא יורדת לעולמות התחתונים היא נקראת א-להים, והיינו לקשר שורש אלוקות שיש בעולם העשייה בכל דבר ודבר, שיקושר לשורשו שורש הקדושה אלקותו ית', על ידו שהיה מכניס בו השורש אלקות שבו כנ"ל על ידי מחשבותיו ושכלו שהוא דבוק בעולם העליון.

ואם תאמר וכי עד עכשיו לא היה יעקב מקושר עם עולם העשייה, על זה מתרץ יעקב אבינו עצמו ואומר, עם-לבן גרתי היינו שהיה בתחלה מגוריו בעולם התשובה שהוא מלבין עונותיהם של ישראל כי לבן מורה כידוע בסה"ק על לובן העליון הוא שורש כל המידות הבינה, ומרמז ג"כ על ל"ב נתיבות החכמה המתגלות בבניה שהיא עולם התשובה כמו שכתוב ולבבו יבין ושם ורפא לו ומכיון שיעקב אבינו היה דבוק בעולמות העליונים לא היה יכול לקשר את העולמות התחתונים, כי הנשמה היה דר בעולם העליון עולם

הבא הוא עולם התענוג הנקרא בינה, שהוא עולם הדבקות בו ית"ש באופן שהנשמה מתענגת על ה', וְאַחַר עַד-עֲתָה הֵיינוּ שֹׂאֵנִי צָרִיךְ לְהַמְשִׁיךְ גַּם לְעוֹלָם עֲשִׂייה שֶׁעֲבוּדָה זוֹ אַחֲרָי עַד עַכְשָׁיו וְלֹא עֲשִׂיתִיה מַחֲמַת הַדְּבָקוֹת.⁹

וְזֶהוּ וְנִהְיֶה-לִי לִי לְצוּרִי (כְּמוֹ לֶךְ לְךָ לְהִנָּאֵתְךָ וּלְמוֹתְךָ), שׁוֹר וְחָמוֹר וְגו' שֶׁהֵם עֲנִינֵי קְלִיפּוֹת כְּנוֹכַח בְּתִיקוּנֵים הַשּׁוֹר הִיא קְלִיפָה מְגֻבְרָה שֶׁהִיא שׁוֹרֵשׁ עֲשׂוּי, וְחָמוֹר הִיא שׁוֹרֵשׁ קְלִיפָה מַחֲסֵד שֶׁהִיא שׁוֹרֵשׁ יִשְׁמַעֲאֵל¹⁰, וְעוֹר לִי הִשִּׁי"ת שֶׁכְּמִלְתִּי אוֹתָן וְקִרְבָּתִי

⁹ ואפשר שכוונתו בכל עולם ועולם יש בחינת המוחין דגדלות ותענוג הנקרא "פנים" ובחינה היסודית שבו, שעל ידי הבחינה הזאת היא משפיעה לבחינות הקטנות ממנה, ובחינה זו היא הנקראת "אחור", כמשל אדם חכם הרוצה ללמוד תורה לבניו שחייב להשתמש במושגים הפשוטים כדי להסביר הענין לבניו לפי השגתם בקטנות המוחין, וכדי להמשיך חיות לעולם העשייה צריך להמשיך האחוריים של העולמות העליונים. משל למה הדבר דומה? האחוריים היא משל לאמונה הפשוטה שהיא יסוד העבודה, והפנים היא בחינת מוחין דגדלות אמונה שכלית, וכדאי' מהבעש"ט הק' צריך לאחוז בשניהם גם יחד, וכמוכן שהאחוריים הם מקום היסוד והאחיזה של הפנים, כי אם נחלשת האמונה פשוטה נחלשים ג"כ הפנים כי אין שייך שום עבודה ודבקות ותענוג מבלי יסוד הכל שהוא האמונה, והיא כמשל אחוריו של אדם שהוא נשען עליהם, וכן האמונה נקראת משענת, משא"כ הפנים הם רומזים תמיד על מוחין, ולכן בפנים קבועים כל החושים ראייה שמיעה ריח וטעם. וכשמלמד אדם לבניו תורה, צריך בתחילה להחזיר בהם היסודות והיינו האמונה בהשם יתברך ורק אחר כך יכול ללמדם תורה מדרגה לדרגה.

¹⁰ בלקוטי תורה להאר"ז (פ' תצא) כתב, דע כי שור נגד ס"מ, והוא מועד, והוא נכנע ע"י יצחק דקדושה הכלול באברהם, אבל לילי- ת היא חמור קליפת ישמעאל ונכנע ע"י אברהם, בסוד ויחבוש את חמורו. וב' אלו הם סוד בעל ואשירה, בעל סמאל, ואשירה לילי- ת, ולכן אסור לחרוש בשור וחמור יחדיו, ע"כ. במעמי המצוות להרדב"ז (ס' רל"ה) הביא בשם רבינו אהרן שהוא ממעם צער בע"ח, ועיי"ש שהארו באר"א ע"ד הנ"ל (אות ע"ז) בשם הרקאנטי. והביא שם ג"כ דברי הוזה"ק וז"ל (שמות סד ב) משלחי רגל השור והחמור אינן תרין כתיבי שמאלא דאחידן בהו עמין עכו"ם דאקרון שור וחמור, והיינו דכתיב (בראשית לב) ויהי לי שור וחמור, בגין דלכין חכים הוה חרשין וכאינון כתרין תתאין, וכאינון בעא לאובדא ליעקב כמה דכתיב (דברים כו) ארמי אובד אבי והא אתמר, וכשישראל זכאין משלחי להו ולא יכלי לשלטאה עליהו הדא הוא דכתיב משלחי רגל השור והחמור דלא שלטי בהו, א"ר אבא כד מודווגי כהדא לא יכלין בני עלמא למיקם בהו, ועל דא כתיב (דברים כב) לא תחרוש בשור ובחמור יחדיו, יהדיו דייקא, ותנינן לא יהיב איניש דוכתא לוינין בישין הדא בעובדא דב"נ (לתתא) אתער מה דלא אצמרך, וכד מודווגי כהדא (לא יכלין למיקם בהו, מבין סמרא דלהון נפיק) מתקיפותא דלהון דאקרי כלב ודא חציפא מכלהו הדא הוא דכתיב (שמות יא) ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונן,

לקדושה שאדרבה הם מלמדים סנגוריא עלי והם עצמם מסייעים לאדם שהעלה אותן מבין הקליפות להתקרב לבוראו.

וְאֶשְׁלַחָה לְהַגִּיד לְאֲדֹנָי הַיְיִנוּ שְׁשַׁלַּחְתִּי הַמַּחֲשָׁבוֹת וְהַשִּׁבְלִי, לְהַגִּיד - הַיְיִנוּ לְהַמְשִׁיךְ וּלְקַשֵּׁר - לְאֲדֹנָי, הַיְיִנוּ כָּל דְּבַר מַעֲוֹלָם עֲשִׂייה שְׁחִיתוּ כָּל הַנְּבֵרָאִים מִשֵּׁם אֲדֹנָי כְּמוֹזְכֵר, וְצִרִיךְ לְקַשֵּׁר כָּל הַנְּבֵרָאִים לְשֵׁם אֲדֹנָי, לְשׁוֹרֵשׁ אֱלֹקוֹתוֹ, וְאֲדֹנָי שִׁישׁ בּוֹ הַכֹּל עַל יְדֵי הַחֶסֶד שֶׁהוּא הַשִּׁבְלִי כִּנ"ל, וְזֶהוּ לְמִצְאָתוֹן בְּעִינֵיךָ, הַיְיִנוּ לְמִצְוֵי מִידַת הַחֶסֶד הַנִּקְרָא חֵן מִלְשׁוֹן מִתַּנְת חִינָם, בְּכָל דְּבַר כִּנ"ל שׁוֹחֵה מִידַת אֲבֵרָהּם שֶׁהִיא בּוֹ גַם כֵּן כִּנ"ל.

וַיֵּשְׁבוּ הַמַּלְאָכִים אֶל-יַעֲקֹב לֵאמֹר, הַיְיִנוּ שֶׁכַּךְ עָלְתָה בִידּוֹ, וַיֹּאמְרוּ בְּאָנּוּ אֶל-אֲחִיךָ אֶל-עֵשׂוֹ הַיְיִנוּ לְעוֹלָם עֲשִׂייה, וְגַם הִלָּךְ לְקַרְאָתְךָ וְאֶרְבַּע-מֵאוֹת אִישׁ עִמּוֹ, הַיְיִנוּ בּוֹהַ שֶׁהַמְשַׁכֵּת וְהַכְּנַסֵּת אֶל"ף הַיְיִנוּ אֱלֹפּוֹ שֶׁל עוֹלָם בְּכָל דְּבַר בּוֹהַ מִמִּילָא הַת' שֶׁל אִמַּת שֶׁהוּא אַרְבַּע מֵאוֹת מְבֹאֵר בְּשֵׁם הַבַּעַש"ט הַק' כִּי הַאֱל"ף הִיא שׁוֹרֵשׁ כָּל הָאוֹתוֹת וְהַב' הִיא ב' אֱלֹפִין כו' עַד תִּי"ו שֶׁהִיא הַסֵּתֵר הַכִּי גְדוֹל, וְהַתִּיּוֹ הִיא מוֹרָה עַל רִיחֻק הַכִּי גְדוֹל מֵהַשֵּׁם יִתְבַּרַךְ דֵּהֵינּוּ מַלְכוּת דְּמַלְכוּת דְּעֲשִׂייה¹¹, הוֹלֵךְ

¹¹ ראה בנתיב מצוותיך (שביל הראשון את כו) וזכה לדברים הרבה (אבות ו, א), כי א אלופו של עולם ממיר וגניז שם, ואות אלף אלופו של עולם ממש בכל הנבראים, כי אות תי"ו הוא ארבע מאות אלפין, שאלופו של עולם מלוכב שם בהרבה כסוין ולבושים. ושורש אותיות התורה שקרוב יותר אל החיות אלהות אור אין סוף הוא אות א, ואחר כך יורד והולך ומתלבש זה בתוך זה, ונתרחק מן החיות עד אות ת, שהוא מלכות שבמלכות, עד ששם החיות הרוחני אלהות אינו נירגש, ונתעבה בלבוש של חיות גשמיות תאות עולם הזה ואהבות רעות. וצדיקייא שלוחי דמטרוניתא להעלות כל האותיות והחיות אל החיות האמיתיות חיות אלהות, בשמחה ובלב טוב של שמחה מתורה ותפלה ואור המצות, ועל ידי לב שמח מלא אור, יש בכוחו להעלות עד המחשבה העליונה, ואז מעלה מתהום ארעא עד רום רקיעא את החיות והניצוצין, אברי וניצוצי השכינה שנתלבשו בלבושים כעורים כאלו, וכל זה על ידי שמחת לימוד אותיות התורה לשמה באמת אמת.

לקראתך לקשור עם המ"ם המורה על העולמות העליונים, ויעשה אותיות אמת שהאל"ף אלופו של עולם שורה בעולמו, ואז נמתקין כל הדינים והמשכיל יבין¹².

¹² ראה דברי רבינו בליקוטיו וז"ל, אמת מארץ תצמח וכו' הוא ע"ד בקש לעשות אדם ישר, והם בקשו חשבונות רבים, כי הקב"ה ברא את האדם מעצמותו כביכול, ויקרא את שמו אדם, כי הא' מורה על אלופו של עולם, וד' מורה על ד' יסודות אש רוח מים עפר אשר שרשם הם חסד גבורה תפארת מלכות, ומ' סתומה מורה שלא ירד הד' [יסודות] מטה אלא להעלותה מעלה אל שרשה שהיא מ' סתומה מלמרכה המשרה, [מ"ם סתומה מורה על עלמייא דאתכסאי עולם העליון], והאדם לא כן עשה רק ירד מהד' מטה אל מ"ם פתוחה [העולם הזה שהוא כמקום בלי מחיצות שכל הרוצה ממנו יפול למטה], ועוד ירד אל ת' [הרומז על הסתר הכי גדול מקום המות והקליפות מלכות שבמלכות וכדלעיל], ונעשה מן המ' ומן הת' צירוף הידוע. והוא ל"ם מלקות גם ד' מיתות ב"ד רחמנא ליצילן, והאבות היו תיקון האדם, ויעקב אע"ה היה בחיר האבות ועל ידו ניתקן אדם בכל כוחותיו, והוא יעקב אבינו לא מת, רק ויעקב איש תם, פי' העלה הת' אל מ"ם סתומה נקודה בהיכלא, ושם היא אלוף בינה, ונעשה מזה אמת, והוא תתן אמת ליעקב לכן לא מת לעולם, ולא ירד לבחינת מיתה רק במותו הוא חי, כי התקרב ממדריגה התחתונה הנקרא בשם ת' שהיא מדריגה תחתונה אל אלקים חיים ולא שלטה בו שקר, והיה ראובן ראשית אונו והבן, והוא אמת מארץ תצמח פי' כי הצמיחה והגדילה של אמת היא מדריגה תחתונה צומח ועולה מן הת' אל מ' סתומה ואל הא' ונעשה מזה אמת.